

ZÁKLADNÍ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV

Za Nádražím 222, 381 01 Český Krumlov

ABSOLVENTSKÁ PRÁCE

ZAHRAJE SAXOFON VŠE?

Autor práce: Michal Kalista, IX. C

Konzultant: Mgr. Ivana Severová

Školní rok: 2015–2016

Obsah

ÚVOD	3
1 SAXOFON JAKO HUDEBNÍ NÁSTROJ	3
1.1 DRUHY SAXOFONŮ A JEJICH LADĚNÍ	3
1.2 ČÁSTI SAXOFONU	4
1.3 HISTORIE	5
2 JÁ A SAXOFON	5
3 ORCHESTRY ZUŠ	5
3.1 KRUMZUŠBAND	5
3.2 DECHOVÝ ORCHESTR ZUŠ	6
4 ZAHRAJE SAXOFON VŠE?	6
ANOTACE	8
LITERATURA	9
PŘÍLOHY	10
PŘÍLOHA 1	10
PŘÍLOHA 2	12
PŘÍLOHA 3	13
PŘÍLOHA 4	14
PŘÍLOHA 5	16
PŘÍLOHA 6	17

Úvod

Název mé práce je „Zahraje saxofon vše?“ Chtěl bych zpracovat téma využití saxofonu. Dále zjistit, který žánr je pro saxofon typický a jestli existuje nějaký žánr, který se na saxofon nedá hrát, nebo se nehraje. Téma jsem si vybral, protože hraji na saxofon již šestým rokem, hra na saxofon je můj oblíbený koníček. S tvorbou této práce mi pomáhala paní učitelka Mgr. Ivana Severová a můj pan učitel na saxofon Pavel Hlaváč, oběma bych tímto chtěl moc poděkovat. Touto prací bych si chtěl rozšířit své znalosti o saxofonu.

1 SAXOFON JAKO HUDEBNÍ NÁSTROJ

Saxofon patří do skupiny dechových dřevěných nástrojů, i když je vyráběn již od začátku z kovu, v dnešní době z mosazi. Do skupiny dechových dřevěných nástrojů patří kvůli způsobu, jakým se na něj hraje. Je to jednoplátkový dechový dřevěný nástroj. Tón vzniká v horní části saxofonu, tedy v hubičce. Do hubičky se vkládá bambusový plátek, bez kterého by saxofon nevydával zvuk, a proto se podle bambusového plátku řadí do skupiny dechových dřevěných nástrojů. Podobně vzniká tón například v klarinetu nebo v basetovém rohu.

1.1 DRUHY SAXOFONŮ A JEJICH LADĚNÍ

Stejně jako u všech nástrojů je i saxofonů více druhů. Nejvýš hraje saxofon sopranissimový, někdy zvaný soprillo, dále je to saxofon sopraninový, sopránový, mezzosopránový, tenorový, barytonový, basový, kontrabasový, někdy přezdívaný jako basbarytonový a nejhlubším z nich je saxofon subkontrabasový, někdy přezdívaný jako bourdonový, nebo také tubax. Saxofony jsou laděny střídavě v B a Es. Saxofony mají rozsah přibližně dva a půl oktávy, což je přibližně třicet dva různých tónů. Uvedený rozsah některých saxofonů se může lišit, protože zkušenosti

hráči na saxofon umí tento rozsah zvětšit a to přefouknutím tónu, tzv. altissimový rejstřík, který je tvořen speciálními hmaty a jiným nátiskem. Výrobce pan Adolphe Sax ho také skvěle ovládal. Nejznámější ze všech saxofonů je saxofon altový nebo tenorový. Saxofonů existuje mnoho druhů a úprav, ale já jsem uvedl jen ty nejznámější. Některé druhy saxofonů viz [Příloha 1](#).

1.2 ČÁSTI SAXOFONU

Saxofon se skládá z několika částí, viz [Příloha 2](#). První částí je hubička, do které se fouká. Může jich být mnoho druhů a každá hubička se hodí na jiný druh saxofonu. Hubička se vyrábí nejčastěji z ebonitu, plastu, nebo kovu, ale někdy také ze skla, dřeva, křišťálu, nebo dokonce i z kosti. Do hubičky se vkládá plátek, který je většinou z trstě rákosovité, ale existují i jiné varianty. Plátky mají odlišnou velikost a to podle druhu saxofonu a velikosti hubičky. Liší se různou tvrdostí od 1 nejměkčí až do 5, která je nejtvrdší. Každému saxofonistovi vyhovuje jiná tvrdost plátku, druh hubičky a nástroje. Plátek se na hubičku připevňuje kovovým strojkem. Druhou částí saxofonu je eso, zahnutá část saxofonu, která navazuje na hubičku. Na esu je umístěna přefukovací klapka, která umožňuje hráči hrát o oktávu výš. Konec esa je obalen korkem, na který se nasazuje hubička. Některé saxofony nemají eso, to je například saxofon sopránový. Na takových saxofonech je přefukovací klapka umístěna na těle saxofonu a korek též. Třetí a také poslední částí je, stejně jako třeba u kytary, tělo. Tělo se vyrábí z mosazi a pokovuje se stříbrem nebo zlatem, tím se zabrání korozi a zlepší se zvukové vlastnosti. Někdy se i barví. Existovaly a dodnes existují saxofony z jiného materiálu, jako je například saxofon firmy Selmer z niklového stříbra, ale nejpoužívanější jsou saxofony z mosazi. Saxofon má okolo 21 až 23 klapek. Některé klapky se zavírají, jiné otevírají anebo pohybují více klapkami. Používají se také různé kombinace klapek. Některé saxofony jsou obohaceny o přidané klapky, které rozšiřují rozsah saxofonu.

1.3 HISTORIE

Saxofon vymyslel pan Adolphe Sax, belgický flétnista, klarinetista a nástrojař, kolem roku 1840. Jméno saxofon pochází z jeho jména. Původní záměr byl vytvořit nástroj, který by dobře hrál v nízkých polohách s jednoduchou ovladatelností dřevěných nástrojů a s tónem nástrojů žesťových, nástroj vhodný pro dechové a vojenské orchestry. Sax navrhl 14 typů saxofonů. Postaveny byly jen některé. Saxofon byl představen roku 1841 a patentován roku 1846. Skladatelé pro něj nejdříve neskládali a prosazoval se jen u vojáků, rozšířil se až s příchodem jazzu mezi 19. a 20. stoletím. Nástroj vyráběla firma pana Saxe, když patent vypršel, jiné firmy představily své úpravy saxofonů.

2 JÁ A SAXOFON

Na první hudební nástroj jsem začal hrát v 1. třídě v roce 2007 a hrál jsem na zobcovou flétnu. Od 5. třídy hraji na altový saxofon. V 7. třídě jsem začal navštěvovat Krumzušband a o rok později Dechový orchestr. Saxofon jsem si vybral, protože jsem chtěl jiný nástroj než zobcovou flétnu a protože na saxofon hraje i moje sestřenice Kristýna Kandlíková. Líbil se mi zvuk saxofonu.

3 ORCHESTRY ZUŠ

V ZUŠ Český Krumlov se scházejí 2 dechové orchestry, Dechový orchestr ZUŠ a Krumzušband. Oba orchestry navštěvuji.

3.1 KRUMZUŠBAND

Krumzušband je swingový, taneční orchestr ZUŠ Český Krumlov, který byl založen roku 2007 Pavlem Hlaváčem. V současné době se Krumzušband skládá zhruba z 15 členů. 3 hráči hrají na trubku, 1 na pozoun, bicí nástroje, baskytaru, klavír

a 6 hráčů na saxofon, na koncertech hostují zpěváci a zpěvačky. Členové orchestru jsou žáci ZUŠ, bývalí žáci a vypomáhají i učitelé ZUŠ. Krumzušband vystupuje na různých akcích ZUŠ a pořádá i vlastní koncerty. Zúčastnili jsme se festivalu v německém Thumu a pořádáme koncerty, např. v českokrumlovské synagoze nebo v Jezuitském sále hotelu Růže. Krumzušband hraje jazz, swing a taneční hudbu, hudbu se swingovým frázováním. Krumzušband se schází každé pondělí a jezdíme na víkendová soustředění. [[Příloha 3](#)]

3.2 DECHOVÝ ORCHESTR ZUŠ

Dechový orchestr oslavil 2. 4. 2016 jubilejním koncertem v Městském divadle v Českém Krumlově své 50. narozeniny [[Příloha 4](#)]. U této příležitosti vystoupili i bývalí členové orchestru. Dechový orchestr založil Bohuslav Staněk, učitel hry na lesní roh a jiné žesťové nástroje, v roce 1966, vedl jej do roku 1994, kdy ho vystřídal Štefan Matunák. V roce 2000 převzal orchestr Pavel Havlík, který jej vede dosud. Spolu s ním vede orchestr hostující dirigent Štefan Matunák. V době svého největšího rozkvětu měl orchestr i 110 členů. V současné době vystupuje v orchestru cca 40 členů z řad žáků ZUŠ, bývalých žáků ZUŠ a vypomáhají učitelé a hosté. Orchestr vystupuje na akcích ZUŠ a Českého Krumlova, pořádá vlastní koncerty, vystupuje na soutěžích po České republice a dříve jezdil na výměnné pobyty do partnerského města slovinského Gradce. Mezi žánry orchestru patří vážná hudba, pochody, ale i moderní hudba. Dechový orchestr se schází každé úterý a každým rokem jezdíme na týdenní prázdninové soustředění do Nové Pece.

4 ZAHRAJE SAXOFON VŠE?

Informace o využití saxofonu jsem získal hrou na saxofon v již zmíněných orchestrech a na základě rozhovoru s panem učitelem Pavlem Hlaváčem, který mě vyučuje hře na saxofon a vede Krumzušband. Otázky použité v rozhovoru [Příloha 5](#),

odpovědi pana Hlaváče [Příloha 6](#). Podle mého zjištění lze na saxofon zahrát klasickou hudbu, swing, jazz, moderní hudbu jako je pop, reggae, ska..., naopak se nehodí pro lidovou hudbu, dechovku, country. Saxofon se využívá sólově i v orchestru, podle typu skladby hraje melodii i doprovod. Saxofon je nedílnou součástí každého big bandu. Nejpoužívanějším typem saxofonu v orchestrech je soprán, alt, tenor a baryton saxofon.

Anotace

Absolventská práce se zaměřuje na využití saxofonu v orchestru. V první části práce je popsán saxofon jako hudební nástroj, jeho druhy a historie. V další části je popsána moje cesta k saxofonu. Práce se dále zabývá dechovými orchestry ZUŠ Český Krumlov a využitím saxofonu v nich. Poslední část je věnována využití saxofonu v různých žánrech. Informace v této části jsou zpracovány na základě rozhovoru, který je uveden v příloze.

Literatura

Sopranissimový saxofon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Sopranissimov%C3%BD_saxofon

Sopránsaxofon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Sopr%C3%A1nsaxofon>

Altsaxofon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Altsaxofon>

Tenorsaxofon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tenorsaxofon>

Barytonsaxofon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Barytonsaxofon>

Saxofon. *Nauka o hudebních nástrojích* [online]. 2010 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<http://hudebninastroje1.webnode.cz/dechove-nastroje/dechove-nastroje-drevene/jednoplátkove/saxofon/>

Saxofon. *ZUŠ Březnice* [online]. 2009 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<http://www.zusbreznice.cz/odkazy-zajimavosti-hudebni-nastroje-saxofon.cz>

Přílohy

foto: Michal Kalista 2013, 2015, 2016 a rodinný archiv 2016

Příloha 1

Druhy saxofonů

Sopránový saxofon

Altový saxofon

Tenorový saxofon

Barytonový saxofon

Různé druhy altových saxofonů

Příloha 2

Popis saxofonu

Příloha 3

Krumzušband

Kouzelný Krumlov 2016

Příloha 4

Dechový orchestr ZUŠ

50. narozeniny Dechového orchestru ZUŠ Český Krumlov

Kouzelný Krumlov 2016

Příloha 5

Otázky použité v rozhovoru

1. Které hudební žánry může saxofon zahrát?
2. Pro které hudební žánry se saxofon nehodí?
3. K jakému žánru je nejvhodnější použít saxofon?
4. Je saxofon spíše sólový nástroj, nebo je lepší pro komorní hru, či orchestr?
5. Hraje saxofon v orchestru melodii, nebo je to doprovodný nástroj?
6. Který typ saxofonu je nejpoužívanější?
7. K jakému účelu byl saxofon navržen Panem Adolfem Saxem?
8. V roce 2007 jste založil swingový taneční orchestr Krumzušband. Jakou roli v Krumzušbandu hrají saxofony?
9. Jaké typy saxofonů se využívají v Krumzušbandu?
10. Jak jste se k saxofonu dostal?
11. Proč jste si vybral zrovna saxofon?
12. Jak dlouho hrajete na saxofon?
13. Jakou skladbu hrajete nejraději?
14. Na jaký nejkurióznější saxofon jste hrál?
15. Jaký žánr hudby nejraději posloucháte?
16. V jakých uskupeních jste za svoji kariéru hrál?
17. Máte přehled o tom, kolik žáků, které jste učil, se věnuje hře na saxofon profesionálně?
18. Máte nějakého „slavného“ žáka?
19. Je hra na saxofon a klarinet podobná?
20. V čem se liší?

Příloha 6

Rozhovor s panem Hlaváčem

1. Které hudební žánry může saxofon zahrát?
klasiku, swing, jazz, moderní hudbu
2. Pro které hudební žánry se saxofon nehodí?
lidovou hudbu, dechovku, country
3. K jakému žánru je nejvhodnější použít saxofon?
swing, jazz, moderní hudbu - Pop, Reggae, Ska, ...
4. Je saxofon spíše sólový nástroj, nebo je lepší pro komorní hru, či orchestr?
Saxofon lze využít jak sólově tak v orchestru.
5. Hraje saxofon v orchestru melodii, nebo je to doprovodný nástroj?
Hraje melodii i doprovod, záleží na skladbě.
6. Který typ saxofonu je nejpoužívanější?
soprán, alt, tenor, baryton
7. K jakému účelu byl saxofon navržen Panem Adolfem Saxem?
Měl být používán v symfonické hudbě, ale byl používán ve vojenských dechových orchestrech.
8. V roce 2007 jste založil swingový taneční orchestr Krumzušband. Jakou roli v Krumzušbandu hrají saxofony?

Jsou nedílnou součástí Big Bandu.

9. Jaké typy saxofonů se využívají v Krumzušbandu?

altový saxofon a tenor saxofon

10. Jak jste se k saxofonu dostal?

na konzervatoři

11. Proč jste si vybral zrovna saxofon?

pro jeho barvu tónu

12. Jak dlouho hrajete na saxofon?

34 let

13. Jakou skladbu hrajete nejraději?

Zahraji si rád každou hezkou skladbu.

14. Na jaký nejkurióznější saxofon jste hrál?

na žádný

15. Jaký žánr hudby nejraději posloucháte?

swing, jazz, Ska, Reggae

16. V jakých uskupeních jste za svoji kariéru hrál?

dechový orchestr, Big Band, saxofonový kvartet, divadelní orchestr

17. Máte přehled o tom, kolik žáků, které jste učil, se věnuje hře na saxofon

profesionálně?

nemám

18. Máte nějakého „slavného“ žáka?

nemám

19. Je hra na saxofon a klarinet podobná?

ano

20. V čem se liší?

jiné hmaty, jiný rozsah